

Էտուար Նալպանտեան. “Հայաստան – Թուրքիա համաձայնագրին վաւերացումը կապուած չէ Ղարաբաղի հարցին”

Հայաստանի Արտաքին Գործերու նախարար էտ. Նալպանտեան Հոկտ. 30ին «Ռէօթըրզ» գործակալութեան տուած իր հարցազրոյցին մէջ դատապարտած է թրքական կողմի այն պնդումները՝ ըստ որոնց Երեւանի ու Անգարայի մերձեցման համար հայկական կողմը պէտք է զիջումներ ընէ զարաբաղեան խնդրին մէջ: Նախարարը ըսած է թէ երկու երկիրներուն միջեւ բանակցութիւնները վերջ գտած են եւ ներկայիս կողմերը պարտաւոր են արագ շարժելու դիւանագիտական յարաբերութիւններ ստեղծելու եւ սահմանը բանալու ուղղութեամբ ըստ Հոկտեմբեր 10ի համաձայնագրին:

Այլ խօսքով, Հայաստանի համար ընդունելի չէ Թուրք ղեկավարներու այն պնդումը, ըստ որուն Անգարա կը վաւերացնէ համաձայնագիրը, միայն եթէ զարգացումներ նկատէ Ղարաբաղի հարցին շուրջ:

“Ուրեմն ինչո՞ւ մենք ստորագրեցինք համաձայնագիրը, եթէ պատրաստ չենք զայն վաւերացնելու” նշած է Հայաստանի Արտաքին Գործերու նախարարը, աւելցնելով. “Եթէ կողմերէն որեւէ մէկը ձգձգէ կամ խոչընդոտներ ստեղծէ համաձայնագրի վաւերացման կամ գործադրութեան ճամբուն վրայ, պէտք է ստանձնէ ատոր բացասական բոլոր հետեւանքներուն պատասխանատուութիւնը”:

Էտ. Նալպանտեան անգամ մը եւս նշելէ ետք թէ Հայաստան-Թուրքիա յարաբերութիւնները եւ զարաբաղեան հակամարտութեան շուրջ ընթացող բանակցութիւնները “երկու անջատ գործընթացներ” են, անդրադարձած է զարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորման գործընթացին ալ. ըսելէ ետք թէ “դրական աշխուժութիւն” մը առկայ է, կ’աւելցնէ. “Բայց չեմ կարծեր որ շատ լուրջ կ’ըլլար ըսել, վաղը կամ մէկ ամիսէն կամ կարճ ժամանակէն մենք համաձայնութեան կու գանք”:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ–ԼԻԶՊՈՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐ

ՉԵԽԻՈՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՅՐ ԱՍՏԻՃԱՆ ԽԱՏԱՊԱՀԱՆՁ

Լիզպոնի դաշնագիրը որ Եւրոպական Միութեան անդամ երկիրներու միջեւ կառավարման նոր համակարգ մը պիտի հաստատէ, Իրլանտայի, Լեհաստանի ու Չեխիոյ զօրաւոր ընդդիմութեան կը բախէր: Իրլանտայի եւ Լեհաստանի հանդէպ զիջումներէ ետք, կը մնար Չեխիան որուն նախագահը Վաքլավ Բլաուս կը մերժէր ստորագրել Չեխիոյ խորհրդարանի կողմէ վաւերացուած դաշնագիրը մինչեւ որ իրեն երկրին ալ չպարգեւէին «բացառութեան» պարագան, (բացառութիւն Եւրոպական Հիմնական Իրաւունքներու Համաձայնագրին, որուն շնորհիւ 1945ին արտաքսուած Գերմանացիներ իրաւունք պիտի չունենան հատուցում պահանջելու Չեխիայէն): Վերջապէս, Հոկտեմբեր 30-ին շուէտական նախագահութիւնը համաձայնեցաւ ենթադրելու Չեխիոյ պահանջին: Ուրեմն, մեծ հաւանականութեամբ Լիզպոնի դաշնագիրը կը սկսի շուտով ուժի մէջ մտնել:

Անով առաջին անգամ ըլլալով Եւրոպական Միութեան նախագահի կայուն պաշտօն մը կը հաստատուի: Պաշտօն որ, մինչեւ այսօր Եւրոպական Միութեան զանազան երկիրներու 6-ամեայ հերթական նախագահութեամբ կ’ապահովուէր: Դաշնագրով կը հաստատուի նաեւ լայն իրաւասիւթիւններու տէր Արտաքին Գործերու աւագ ներկայացուցիչի պաշտօնը:

Նոր Յառաջի ընթերցողներուն ուշադրութեան

Խմբագրատան կայուն հեռաձայնի
թիւն է

01 55 32 06 72

Նոր Յառաջի առաջին քիւր Փարիզ քաղաքի ընթերցողներուն չէ հասած: Փարիզեան շրջանին եւ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն մէջ ցրումը կատարուած էր, բացի Փարիզի կեդրոնէն (75) եւ Հօ-տը-Սէնէն (92): Թղթատարութեան վարչութեան այս առընչութեամբ զանգատ ներկայացուած է:

Բոլոր այն ընթերցողները որոնք առաջին քիւր զանազան պատճառներով չեն ստացած, կրնան դիմել Նոր Յառաջին:

Համացանցի միջոցով մինչեւ Նոյեմբեր 15 կը ցրուի համացանցային տարբերակը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ 2

ԹՈՒՐԵԻԱ-ՍՈՒՐԻԱ 3

ԻՆՉՈՒ ԶԵՄ ՄԽԱՐ 4

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐԷԱԿԱՆ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԵՄԻՆ 6

Ո՞Վ Է ՍՓԻՒՌԸ 7

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ
50-ԱՄԵԱԿԸ 8

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ԱԼՖՈՐԿԻԼԻ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՏՆՕՐԷՆՈՒՀԻՒՆ ՀԵՏ 9

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՍ ԹԻՒՆ ԱՌԿԻՑ ԿԸ ԳՏՆԷՋ
ՉԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԹԵՐԹԻԿԸ

(Թիւ 2-ին մէջ ծանուցուած էր բաժանորդագրութեան թղթիկը, որ սակայն պիտի գտնէք այս թիւին մէջ:)

ԹՈՒՐԳԵՐԸ ԿԸ ՀԱՇՏՈՒԻՆ ՔԻՒՐՏԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ԱԼ

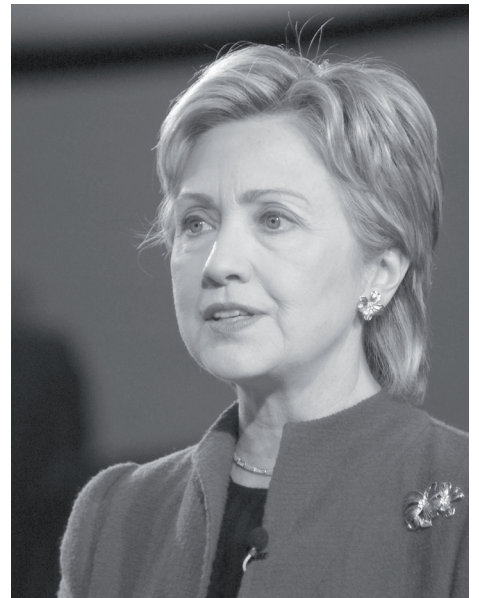
Թրքական կառավարության քիւրտերուն հետ վարած հաշտութեան քաղաքականութեան ծիրէն ներս, Արտաքին Գործոց նախարար Ահմէտ Տաւուտօղլու, Հոկտեմբեր 30-ին գացած էր էրպիլ Իրաքի քրտական շրջանը ուր հանդիպում ունեցած է Քիւրտերու ղեկավար Մեսուտ Պարզանիի հետ: Տաւուտօղլու այս առիթով ըսած է. «ուշ մնացած էինք էրպիլ գալու: Եկանք: Եւ հիմա կ'ուզենք ամենակարճ ժամանակի մէջ հիւպատոսարան մը բանալ այստեղ: Եթէ Հիւսիսային Իրաքի մէջ ահաբեկչութիւն կայ, Թուրքիոյ մէջ ալ կայ: Երկուքն ալ պէտք է դադրին, Թուրքերը, Արաբները եւ Քիւրտերը միասնաբար պէտք է կառուցեն նոր Միջին Արեւելք մը ուր մարդիկ Պասրայէն մինչեւ էտիրնէ պէտք է ապրին ու ճամբորդեն խաղաղ պայմաններու մէջ:»

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ԿԸ ՔԱՇՈՒԻ

Աֆղանիստանի նախագահական ընտրութիւններու երկրորդ շրջանի նախօրեակին, Նոյեմբեր 1ին, ընդդիմադիր թեկնածուն Ապտուլլահ Ապտուլլահ յայտարարած է թէ կը քաշուի: Իր որոշումին որպէս դրդապատճառ նշած է ընտրական յանձնաժողովի կազմին փոփոխութեան նկատմամբ իր պահանջներուն մերժումը: Ան, հանդարտ մնալու եւ ցոյցերու չդիմելու կոչ կատարած է իր համակիրներուն: Ներկայիս Քարզայ կը մնայ միակ թեկնածուն. այսուհանդերձ ընտրութեան երկրորդ շրջանը տեղի կ'ունենայ Նոյեմբեր 7ին:

ՊԱՂԵՍՏԻՆՅԻՆԵՐԸ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԵՆ ՀԻԼԱՐԻ ԳԼԻՆԹԸՆԸ

Պաղեստին-Իսրայէլ բանակցութիւնները վերսկսելու նպատակով, Ամն-ու Արտաքին գործերու նախարար Հիլարի Գլինթըն յաջորդաբար տեսակցութիւններ ունեցած է Պաղեստինեան իշխանութեան նախագահ Մահմուտ Ապպասի եւ Իսրայէլի նախարարապետ Պ. Նեթանիահուի հետ: Հ. Գլինթըն Շաբաթ, Հոկտեմբեր 31ին, այս մասին կատարած յայտարարութեան մէջ, առանց նախապայմանի բանակցութիւններու վերսկսումը պահանջելէ ետք, ողջունած է գաղութաշինութիւնը դանդաղեցնելու ուղղութեամբ Իսրայէլեան կողմին յայտնած պատրաստակամութիւնը: Այս վերջին կէտը գալրացուցած է Պաղեստինցիները որոնք առաջին անգամ ըլլալով բացառապէս կը քննադատեն ԱՄՆ-ու նոր իշխանութիւնը: Պաղեստինեան կողմը կը բողոքէ որ մինչ այդ, երբ Ուաշինկթըն գաղութաշինութեան ամբողջական սառեցման կողմնակից էր, ան ներկայիս կը գոհանայ անոր թափին դանդաղեցմամբ:

ԽԻՍՏ ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐ ՔՈՔԱ-ՔՈԼԱՅԻՆ ԴԷՄ

«Քոքա-Քոլա Հարցը» շարժապատկերը լոյս տեսած է, Ժերման Կիլթիլէրէզի եւ Քարմէն Կարսիա պատկերահաններու կողմէ: 2002էն սկսեալ 470 սպանութիւններու ծանր ամբաստանութիւնը կ'ուղղուի Քոքա-Քոլա բազմազգեան տնտեսական ձեռնարկութեան դէմ: Սպանութիւններ, առեւանգումներ, անհետացումներ, չարչարանք տեղի ունեցած են յատկապէս Քոլումպիայի, Կուաթէմալայի, եւ Թուրքիոյ մէջ արհեստակցական աշխատանքներու դէմ, որոնք աշխատանքային պայմաններու բարելաման համար պայքարած են, ընդդիմացած ընկերութեան տնօրինութեան:

ԱՆՏՐԷ ԱՂԱՍԻ ՅՆՅԻՉ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոնտոնի Թայմզը Անտրէ Աղասիի «Բաց — Ինքնակենսագրութիւն մը» գիրքէն հատուածներ տպած է: Թէնիսի բազմավաստակ միջազգային ախոյեանը, «Լաս Վեկասի լանը» փաղափշական անուանումով, ցնցիչ յայտնութիւններ կ'ընէ թէնիսի ասպարէզին մէջ հօր բռնազրօսիկ ներկայութեան, մարզական թմրեցուցիչներու գործածութեան, անձնական, ընտանեկան, ամուսնական իր կեանքին անձկալի եւ ուրախ պահերուն վերաբերեալ: Գիրքը լոյս պիտի տեսնէ Նոյեմբեր 9-ին:

ԹՈՒՐԲԻԱ, ՍՈՒՐԻԱ ԵՒ ՔԻՐՏԵՐԸ

Թուրքիոյ յարաբերութիւնները դրացի երկիրներուն հետ կը շարունակեն ընթանալ դրական ուղղութեամբ: Սուրիոյ հետ յարաբերութիւնները, հաւանաբար, կը հանդիսանան, հայաստանեանին հետ, այս գործընթացին ամենէն փայլուն օրինակը:

Տակարին 1990ականներու վերջաւորութեան այս երկու երկիրները այնքան թշնամութիւն ունէին, որ Թուրքիան իր հրասայլերով ռազմափորձեր կ'ընէր Հալէպէն միայն 40 քմ. հեռաւորութեան վրայ: Թուրքիոյ Քիւրտերուն Սուրիոյ բերած աջակցութիւնն էր: Իսկ Սուրիա Քիւրտերը կը գործածէր որպէս Թուրքիոյ վրայ ճնշում բանեցնելու լծակ, որպէսզի վերջինս Եփրատի ջուրերը չպահէ նորաշէն ամբարտակներով: Կար նաեւ Հաքայ-Իսկէնտէրունի հարցը որ երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները կը թունաւորէր: Այս շրջանը անցած էր Թուրքիոյ 1939-ին, (նոյն թուականին նաեւ մեծամասնութեամբ հայաբնակ եղած) եւ այդ օրէն ի վեր սուրիական ֆաղափականութենէն մեծ ճիգեր իյաւ: Սուրիան կը շարունակէր Իսկէնտէրունը պատկերել իր պաշտօնական ֆարտէսներուն մէջ եւ չէր վարաներ ամեն պատեհ առիթի զայն յիշեցնելու:

Սակայն ի վերջոյ Սուրիա տեղի տուաւ, եւ 1999-ին ֆրական ՓՔՔ կուսակցութեան ղեկավարը ձերբակալուեցաւ: Թուրքիա իր կարգին ջուրերու ֆաղափականութիւնը մեղմա-

ցուց, եւ տագնապը մօտեցաւ իր լուծումին:

2002-ին, ԱՔՓ-ի յաղթանակով, Թուրքիան իր ֆաղափականութիւնը կտրուկ կերպով սկսաւ փոխել Միջին Արեւելքի և իսլամական աշխարհի երկիրներուն նկատմամբ: Կարելի է ըսել, որ այդ օրերէն ի վեր, Թուրքիոյ արտաքին ֆաղափականութիւնը երկկողմանի է, մէկը դէպի Եւրոպական միութիւն, միւսը դէպի Արեւելք: Նոյնիման այդ ֆաղափականութեան հասուն պտուղը կարելի է նկատել Սուրիոյ հետ յարաբերութիւններուն այժմու փայլուն վիճակը:

Մի քանի տարիներու ընթացքին, Թուրքիա կրցաւ Իսրայէլ-Սուրիա անուղղակի երկխօսութիւնները հիւրընկալել: Սուրիոյ շրջափակումին վերջ տուաւ: Եւ ամենէն կարեւորը՝ սիրտը շահեցաւ միլիոնաւոր Արաբներուն՝ թրական հեռատեսիլի՝ արաբերէնի թարգմանած յայտագիրներ սփռելով: Ապա, 2008-ի Գազայի պատերազմին հակա-իսրայէլեան արտայայտութիւններ ունեցաւ եւ առաւել իսլամական աշխարհի ջահակիրը հանդիսանալու ֆաղափականութիւն վարեց:

Սիրալի յարաբերութիւններուն վերջին անմիջապէս երեւոյթը, երկու երկիրներուն միջեւ կարճ ժամանակով վիզաներու ջնջումն է: Այս կը նշանակէ, որպէս առաջին արդիւն՝ Թուրքիա-Սուրիա 800 քմ. սահմանագծի

երկայնքին բարգաւաճում, իսկ աւելի երկար ժամանակի վրայ, նաեւ համագործակցութիւն՝ զանազան ոլորտներու մէջ:

Նկատի առնելով, որ սահմանին երկու կողմերն ալ ֆրական բնակավայրեր են, երկու երկիրներն ալ վախճալիք բան չունին: Ուրեմն զարմանալի չէ որ, ճիշդ վիզաներուն ջնջումին օրը, Սուրիոյ նախագահը, Պաշար Ասատ Իսթանպուլի մէջ յայտարարեց թէ պետական ներում պիտի շնորհէ բոլոր այն սուրիացի Քիւրտերուն, որոնք զենք վար կը դնեն ու տուն կը վերադառնան: Միւս կողմէն, թրական բնակիչ ընդհանուր հրամանատար Իլիք Պաշպուլ, իսլամական պայրամի շնորհաւորութիւններ ընդունելու վայր ընտրեց Մարտին ֆաղաբը, Սուրիոյ սահմանին վրայ, ու իր խօսքը արտասանեց սահմանային ոստիկանատունէն: Մասնագէտներ այս ֆայլը մեկնաբանեցին որպէս բանակին աջակցութիւնը Սուրիոյ հետ լաւ յարաբերութիւններուն: Բայց այլ մեկնաբանութիւն մը կարելի է ընել նկատի առնելով Մարտինի արար եւ ասորի բնակչութիւնը: Ըստ այս երկրորդ մեկնաբանութեան, Պաշպուլ Մարտինը ընտրած է, որպէսզի ֆրական գործօնին դերը զեղչուի, առաւել կարեւորութիւն տալով վերոյիշեալ տարրերուն: Ամեն պարագայի յստակ է որ երկու երկիրները այլ հարցերու կողքին, նաեւ համաձայնած են ֆրականին շուրջ, եւ մտահոգուած են միայն առեւտուրի մակարդակին բազմապատկումով:

ՎԱՀԱԳՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

ԹՈՒՐԲԻԱ-ԻՍՐԱՅԷԼ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԽԱՒԱՐ ՕՐԵՐԸ

Թուրքիա - Իսրայէլ յարաբերութիւնները վերջին շրջանին լարումի ծայր աստիճանի հասած են:

Երկու երկիրները նոյնիսկ այն տարիներուն երբ դեռ դիւանագիտական կապեր չունէին, զինուորական ու գաղտնի գործակալութեան բնագաւառներուն մէջ լաւ յարաբերութիւններ կը մշակէին: Հակառակ ատոր, մինչեւ 1990ական թուականները, իրենց ֆաղափական յարաբերութիւնները վերիվայրումներ արձանագրած են: Այդ շրջանին յաջորդած է մեղրալուսնային նոր շրջան մը՝ մինչեւ 2008 Դեկտեմբեր 27ի իսրայէլեան յարձակումը Գա-

զայի վրայ: Պաղեստինեան հողերուն կատարուած այդ միջամտութեամբ սկսած լարումը իր զագաթնակէտին կը հասնէր 2009 Յունուար 29ին երբ, Տաւտի տնտեսական վեհաժողովին թուրք նախարարապետ Էրտողան Իսրայէլի նախագահին՝ “Դուք լաւ գիտէք սպաննել” ըսելով, կը հեռանար ժողովէն: Այս դէպքէն յետոյ բոլորովին վատթարացան երկու երկիրներու յարաբերութիւնները, հակառակ իր երկրի հակազդեցութիւնները սանձելու ուղղութեամբ Իսրայէլի Պաշտպանութեան նախարար է. Պարաֆի գործադրած ջանքերուն:

ԱՅԼԵՒՍ ՈՉ ՄԷԿ ԲԱՆ ԱՆՅԵԱԼԻ ՆՄԱՆ Է

Այսօր, սուրիացի եւ իսրայէլացի մասնագէտներ դիտել կու տան թէ Թուրքիա բոլորովին փոխած է ֆաղափական իր ուղղութիւնները եւ այլեւս ոչ մէկ բան անցեալի նման է: Այն աստիճան որ Թուրքիա, միակողմանիօրէն զեղչեց Իսրայէլի անունը՝ վերջերս Թուրքիոյ Գոնիա ֆաղափին մէջ նախատեսուած միացեալ ռազմափորձերէն: Շատեր, ինչպէս իսրայէլեան “Պէկին-Սատաթ” ռազմավարական ուսումնասիրութեանց կեդրոնէն էֆրայիմ Ինպար, կը պնդեն որ այն շրջանէն ի

վեր երբ կրօնամէտ ԱՔՓ կուսակցութիւնը Թուրքիոյ իշխանութիւնը ձեռն անցուց, երկիրը փարած է դէպի իսլամական աշխարհ, լիելով Արեւմուտքը: Բայց եւ այնպէս, ճշմարտութեան աւելի մօտ կը թուի թուրք փրոֆ. Հասան Քոնիի վերլուծումը, ըստ որո՛ւ ընդհակառակը, այս ընթացքին նպատակը հեռանալ չէ Արեւմուտքէն, այլ՝ պարզապէս ընթանալ ԱՄՆ-ու նոր ղեկավարութեան ցանկութիւններուն ուղղութեամբ:

Սակայն այս ամբողջին մէջ կան մեզ՝ Հայերս ալ ուղղակի ու անուղղակի կերպով շահագրգռող երեւոյթներ: Նախ, օրինակ ցեղասպանութեան ճանաչման պահանջով ցոյցը որ տեղի ունեցաւ Իսթաթլի, ճիշդ այն օրերուն երբ Թուրքիա Իսթաթլիի դէմ տհաճ իրերայաջորդ փայլերու ձեռնարկեց: Կարելի է ըսել, թէ նման ցոյց Իսթաթլիի մէջ գրեթէ արտակարգ երեւոյթ է, քանի մինչեւ այսօր Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչման կապակցութեամբ Իսթաթլիի կեցուածքը յստակ եղած է: Ան փորձած է այդ հարցը լաւագոյնս գործածել Թուրքիոյ հետ իր յարաբերութիւններուն մէջ: Մեզմէ ոչ մէկուն համար գաղտնիք է. ամէն անգամուն որ Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչման հարցը օրակարգի եկած է ԱՄՆ-ու Խորհրդարանին մէջ, միշտ հրէական լոպիին միջոցով է որ Թուրքիա յաջողած է վիժեցնել զայն: Եւ ատիկա կ'ըլլար հետզհետէ հրապարակայնօրէն:

Այսօր, արդեօ՞ք Թուրքիա այլեւս Իսթաթլիի ձեռքը գտնուող նման խաղափարտէ չվախճալու երաշխիքներ ունի:

Ամէն պարագայի, ռազմաքաղաքական վերջին զարգացումները բազմաթիւ եւ ճակատագրական փոփոխութիւններ կը վերապահեն մեզի:

Ու կարեւորը հայութեան համար՝ պարզ հանդիսատեսի դերէն կարենալ դուրս գալն է, զանոնք ժամանակին ու ճիշդ դատելով:

Յիկէն

NOR HARATCH

Journal bihebdomadaire en langue arménienne

édité par SARL Nor Haratch

Directeur de publication: Jirair Jolakian

Dépôt légal: en cours

CPPAP: en cours

ISSN: en cours

77, rue Lafayette, 75009 Paris

Téléphone: 01 55 32 06 72

contact@norharatch.com

Publicité: annonces@norharatch.com

Abonnements et secrétariat:

abonnements@norharatch.com

Imprimé et distribué par SAS Inter Routage

49-55, rue des Écoles,

93321 Aubervilliers Cedex

ԻՆՉՈՒ ՉԵՄ ՄԻՆԱՐ

ԵՆՈՎՔ ԼԱԶԵԱՆ

Ա. ՃԵՐՄԱԿ ԿՂԱՒԻՆՆ ՈՐ ԿԸ ԾՐՏԷ

Պատմութիւնը նման իրադարձութեանց անվերջ կրկնութիւնն է: Նոյն թատերախաղն է՝ նման դերերով, թէեւ տարբեր դերասաններով:

Ամերիկայի ձախակողմեան, այսինքն ժողովրդավար կուսակցութեան ներկայացուցիչ նախագահները կը սիրեն ստանձնել ճերմակ աղանիի դերը եւ կը սիրեն սաւառնիլ մեր գլխուն վերեւ դափնիի ճիւղը կտուցին մէջ:

Աղանիի այդ դերին մէջ կը սիրեն սեղանին շուրջ նստեցնել ռիսերիմ թշնամիները եւ քիչ մը բռնութիւն գործածելով հաշտեցնել զանոնք:

Ճիմի Քարթլըր կրցած է Մէնահէմ Պէլիւնի ձեռքը ոլորել անգամ եւ Քէմը-Տէյվիտի մէջ պայմանագիր մը ստորագրել տալ Անուար Սատաթին հետ:

Պիլ Գլինթըն Եիգիսաք Ռապինը եւ Եասէր Արաֆաթը նստեցուցած է դէմ-դիմաց եւ բաներ մը ստորագրել տուած երկուքին:

Թուղթերը կը ստորագրուին, սակայն ստորագրողները զո՞հ կ'երթան իրենց երկրին ազգայնականներուն իբրեւ դաւաճան: Սատաթ կը սպաննուի օրը ցերեկով, Ռապինն ալ՝ իրիկուան դէմ: Տիտը է:

Հսեղ կ'ուզեմ դիւրին չէ աղանիի մը առաքելութիւնը: Չես գիտեր. խաղաղութեան դալար ճիւղէ՞րն են աւելի շատ, թէ՞ աւերները:

Ահա նորէն ձախակողմեան նախագահ մը ունինք Սպիտակ Տան մէջ: Ինքն ալ ռիսերիմ թշնամիներ կը փնտռէ որ հաշտութիւն մը պարտադրէ: Այս անգամ դժուար է յարմար դերասաններ գտնելը: Ոչ Իսթաթլի յարմար ստորագրող մը ունի ներկայ պահուն, ոչ ալ Պաղեստինցիները: Ուրեմն պէտք է քիչ մը անդին փնտռել:

Իսկ քիչ մը անդին կան Թուրքերը եւ Հայերը: Խնդիր մը ունեցած են ասիկէ չես գիտեր քանի տարի առաջ: Պէտք չէ հին յարգը հովուս տալ: Թող հիմա նստին ու հաշտուին: Թէեւ Քէմը-Տէյվիտի չափ կարեւոր չէ այդ հաշտութիւնը, սակայն հիմակ ու հիմա քիչով գոհանանք:

Իսկ ժամագրավայրը թող Զուլիքերիան ըլլայ, որ մասնակիցները հոնկէ շիտակ Շուէտ երթան, ուր խաղաղութեան մրցանակները կը բաժնուին:

Բ. ՉԸՍՈՒՄԾԸ ԸՍՈՒՄԾԷՆ ԿԱՐԵՒՐ Է

Հայ-թրքական պայմանագրութեան շարադրանքը իր բովանդակութեամբ, իսկ աւելի ճիշդ՝ բովանդակութեան բացակայութեամբ մրցակից է միմիայն Եւրոպական Միութեան սահմանադրութեան՝ ծնած եւ թաղուած 2005 թուականին:

Համահայկական աղմուկ-աղաղակին մէջ քիչերը միայն անդրադարձած են, թէ բուն շարադրանքին մէջ ոչ ցեղասպանութիւն բառը կայ, ոչ ալ Ղարաբաղ:

- Միթէ չե՞ս հասկնար, կը գրէ բարեկամ մը, որ պայմանագրութիւնը ուղղակի կ'ակնարկէ երկուքին ալ:

— Պայմանագրութիւններուն տողերն են կարեւոր, եւ ոչ թէ տողերուն միջեւ ակնարկութիւնները, կը փորձեմ հանդարտեցնել զրուցակիցս, սակայն ի զուր:

Գ. ԱՆՅԵԱԼԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԷՆ

Մտիկ ընել չես ուզեր. եկուր դուրս ելլենք պտըտինք: Քեզ տեղ մը տանիմ: Այո, քիչ մը հեռու է. պէտք է քալենք:

Պոլսոյ Թաքսիմ հրապարակէն Անկախութեան պողոտայով վար պիտի իջնենք գրեթէ մինչեւ Թիւնէլ: Ճամբուն վրայ Փերայի գեղեցիկ շէնքերը կրնաս դիտել, զորս Հայերը եւ Յոյները շինած են, իսկ հիմա Թուրքերը կը վայելեն:

Ահա Անկախութեան պողոտան կը ճիւղաւորուի քանի մը աւելի նեղ փողոցներու: Հասանք: Աջ դառնանք եւ այս բակը մտնենք: Չե՞ս հանիր: Աղտո՞ւ է, կ'ըսես: Պահ մը կենանք ու կիզիչ արեւէն հանգչինք: Թէեւ ես ոչ թէ ծառերուն շուրջ փնտռելու համար բերի քեզ հոս, այլ անցեալին շուքերը որսալու:

Հիմա մտիկ ըրէ: Նարմանլը Եուրտու խան կոչուող այս աղտոտ ծակին մէջ կը գտնուէր...

Այո, իրաւունք ունիս, "Ժամանակ" օրաթերթին խմբագրատունը՝ մինչեւ վերջերս: Սակայն խօսքս անոր մասին չէ:

Նարմանլը Եուրտու խան կոչուող անշուք այս բակին մէջ կը գտնուէր... Հայաս-

տանի հանրապետության առ Թուրքիա դեսպանատունը: Մինչև 1920 թվականը բնականաբար, մինչև մեր պետության կործանումը:

Այո, ճիշդ հասկացար գիտ. Հայաստանի հանրապետությունը դիւանագիտական յարաբերություններ ունեցած էր Թուրքիոյ հետ:

Հայոց պատմության դասագիրքի մէջ գրուած էր այդ փաստը: Հայոց պատմության ուսուցիչը յայտնած էր քեզի նման բան մը:

Ներող եղիր, որ այդչափ քաղցուցի քեզ:

Դ. ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԹԷ ՆԱՀԱՆԳ

Ժպտելու անսովոր երկու այրեր կը ճգնին ժպտի պէս բան մը ուրուագծել քաբէ իրենց դէմքերուն վրայ: Մէկը յաղթանդամ է, միւսը հազիւ անոր ուսին հասնող:

Դէմքի արտայայտության պէս՝ անոնց երկիրներուն յարաբերություններն ալ բռնազբօս են: Մէկ կողմէ տարուէ տարի աճող փոխշահաւէտ առուարորդ, միւս կողմէ՝ անողոր մրցակցությունը՝ քարիւղի պէս սեւ ու լարծուն:

Ի՞նչ խօսած են Պոտին եւ էրտողան կարճատեւ այդ հանդիպման ատեն: Հարկաւ խողովակաշարին խնդիրը կը քննէին: Ուրի՞շ:

Ահա. Ռուսիա պիտի չխոչընդոտէ (գէթ հիմակուհիմա) Հայաստանի Թուրքիոյ հետ մերձեցման ճիգերը, կը գրէ անանուն թուրք մեկնաբանը:

Ուշագրաւ կը գտնեմ այս նախադասությունը:

Ուզենք թէ շուգենք, սիրենք թէ չսիրենք. Հայաստանը սահմանակից է Թուրքիոյ: Եթէ նոյնիսկ այդ սահմանը հրուի Կարինէն ու Վանէն անդին՝ դարձեալ սահմանակցությունը անխուսափելի պիտի մնայ:

Հիմա բացատրէ ինծի հետեւեալը. Ա. եւ Բ. երկիրները սահմանակից են: Գ. եր-

կիրը սահմանակից չէ այդ երկուքին՝ գէթ ցամաքէն: Ինչո՞ւ Գ. երկիրը խոչընդոտել կարենալու աստիճան միջամուխ ըլլայ Ա. եւ Բ. երկիրներուն յարաբերությանց: Խելքիս չի պառկիր:

Եթէ անշուշտ... չեմ վրիպիր չարագուշակ իմ մէկ ենթադրութեամբ: Ռուսիա հայ-թրքական սահմանը ի՞ր սահմանը կը նկատէ, իսկ Հայաստանն ալ՝ իր նահանգներէն մէկը պարզապէս:

Իսկ եթէ այդպէս է, Հայաստանի նախագահ նկատուող անձը ընդամէնը կուսակալ մըն է, ընդամէնը բարձրաստիճան պաշտօնեայ մը՝ ռուսական անծայրածիր կայսրության մէջ: Եւ իր առած ամէն մէկ քայլը Մոսկուայէն հրահանգուած է:

Անիմաստ է ուրեմն անոր երեսն ի վեր դաւաճան պոռալ: Ան դաւաճան մը չէ: Ռուսիոյ կը ծառայէ եւ չէ դաւաճանած զայն:

Ե. ... ԻՍԿ ԴՈՒՆ ԵԼԵՐ՝ ՋԱՆՋԱՆԸ ԿԸ ՓՆՏՈՒՄ

- Իրերամերժ կարծիքներ կը յայտնեն գրութեանդ մէջ, հեգնօրէն կը ժպտի գրուցակիցս: Քիչ առաջ կ'ըսէիր թէ Ամբրիկան է որ Հայը եւ Թուրքը բանակցութեանց սեղանին առջեւ կը նստեցնէ բռնաբար, հիմա ալ Ռուսիան յիշեցիր յանկարծ ու Հայաստանի վրայ անսահման ազդեցությունը կը վերագրեն անոր:

- Իրաւունք ունիս, սակայն իրերամերժ կարծիքներս կը բխին նոյնչափ իրերամերժ անցքերէն:

Նայէ. հայ-թրքական սահմանը պաշտօնապէս փակ է: Ոչ հաւքն իր թեւով, ոչ օձն իր պորտով...: Սակայն Պոլսոյ Գումգափը թաղը մտնես՝ չորս կողմը հայաստանցի կը վիտայ: Ոչ թէ պատրիարքարանին թաղը ըլլալուն համար, այլ որովհետեւ տեղւոյն խարխուլ տունները աժան են: Ըսել է հայաստանցի պանդուխտը իր ոտքով աւելի հեռու հասած է, քան Հայաստանի նախագահը «դաւաճան» իր գրիչով: Փա՞կ է հիմա սահմանը, թէ բաց: Բուն դիւանագիտությունը ժընեւի՞ մէջ կը կատարուի, թէ Գումգափի թզաչափ մայթերուն վրայ:

Ձ. ԵՒ ՎԵՐՋԱՊԵՄ

Սխալ է իրերամերժ կարծիքներուն միջեւ տարուբերիլը: Յանցա՞նք մըն է չմասնակցիլ ազգածաւալ մթազին ցասումին՝ ընդդէմ դոյզն բովանդակութենէ եւ յետին արժէքէ զուրկ թուլթերուն ստորագրութեան:

Ե. Լ.

Առկսպուրկ, Գերմանիա

ՋԱՒԱՆԲ

ՉԱԽԱԼԵԱՆ ԿԸ ՄՆԱՅ ԱՐԳԵԼԱՓԱԿՈՒԱՅ

Թիֆլիսի Վերաքննիչ ատեանին առջեւ Հոկտեմբեր 30ին տեղի ունեցած է ջաւախհայ քաղաքական գործիչ Վահագն Չախալեանի, հօր եւ կրտսեր եղբոր դատավճիռին բողոքարկման նիստը:

Դատականազմը ունկնդրելէ ետք պաշտպան փաստաբաններ Ստեփան Ոսկանեանի եւ Նինո Անդրաիշվիլիի ելոյթները, կարճ ժամանակ քաշուած է կայացնելու համար վճիռը, որ արձակած է քիչ յետոյ՝ “անփոփոխ թողել Ախալցխայի Առաջին ատեանի վճիռը”:

Վերաքննության այս մերժումէն ետք պաշտպան փաստաբանները որոշած են դիմել Վրաստանի Գերագոյն Ատեանին :

Յիշեցնենք որ Վ.Չախալեան Ապրիլ 7ին Ախալցխայի Ա. Ատեանին կողմէ 10 տարի բանտարկության դատապարտուած էր՝ զէնք ու զինամթերքի ձեռքբերման եւ պահպանության, հանրային կարգի խանգարման, իշխանության ներկայացուցչի դէմ խուլիկանության յանցանքներով, իսկ իր հայրն ու եղբայրն ալ զէնք ու զինամթերքի ձեռքբերումի եւ պահպանության յանցանքներով նոյնպէս դատապարտուած էին դրամական պատիժներու:

27° CYCLE DE LECTURES
MISES EN ESPACES D'ŒUVRES
DE DRAMATURGES ARMÉNIENS
Direction : Arby Ovanessian

ՀԱՅ
ԹԱՏԵՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ
ՆՈՒՐՈՒԱԾ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ
27-րդ ՇԱՐՔ

Կազմակերպութեամբ

ՀԱՅ
ԹԱՏՐՈՒՆԻ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Ղեկավար՝ Արթի Յովհաննիսեան

Ա. ԾՐԱԳԻՐ
Jirair Ananian
ÇA FAIT DES LUSTRES
QU'ONT'A PAS VU!
ԺԻՐԱՅՐ ԱՆԱՆԵԱՆ
ԼՈՅՍ ՔԵՉ ՏԵՄՆՈՂԻՆ

ԿԻՐԱԿԻ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29, 2009, Ժամը 16:30
DIMANCHE, 29 NOVEMBRE 2009
à 16h

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆ
MAISON DES ÉTUDIANTS ARMÉNIENS
57, bd Jourdan, Paris 14°
M° Porte d'Orléans
ou RER Cité Universitaire
Մուտքը 5 եւրօ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԵՄԻՆ

Ո՞Վ ԱԲԵԼԻ ԿՈՒ ՏԱՅ

Մօտ ապագային, ոմանց համաձայն մինչև տարի մը, տեղի պիտի ունենան Թրքա-հայոց պատրիարքութեան ընտրութիւնները: Աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել համա-պատրիարքութեան, քանի որ աննախագէտ կաջութիւն մը ստեղծուած է Մեսրոպ Պատրիարքին առողջական վիճակին բերումով: Ըստ Պոլսոյ պատրիարքութեան սահմանադրութեան, ան պէտք է պաշտօնին գլուխը մնայ ցմահ. սակայն տրուած ըլ-լալով որ անոր առողջութիւնը չարտօներ ներկայիս նման պաշտօն վարելու, համա-կեցութեան եղանակով նոր պատրիարք մը ընտրելու լուծումը որդեգրուած է: Ու դեռ ստոյգ թուական մը ճշդուած չըլլալով հանդերձ, արդէն նշմարելի է ընտրապաշարի պատրաստութեան միջնորոտ մը:

Այսպէս, հրապարակ կը նետուին անուններ, կ'առաջադրուին թեկնածութիւն-ներ: Եւ այդ թեկնածութիւններով, նոյնքան եւ եթէ ոչ աւելի քան Հայերը, կը հետա-քրքրուին Թուրքերը:

Թերեւս ձեզմէ ոմանք հարց տան թէ ինչո՞ւ:

Պարզապէս անոր համար որ, իր հօտը դեկավարելէ անդին, թեկնածուն պէտք է ըլլայ այն անձնաւորութիւնը որ կարենայ արտաքին աշխարհին ըսել թէ Թուրքիոյ Հայերը կ'ապրին դրախտային պայմաններու մէջ, կամ գրեթէ ատոր նման բան մը. ան պէտք է ըլլայ նաեւ ի հարկին բոլոր անկիւնները կտրցնելու յատկութեամբ օժ-տուած հոգեւորական:

Թրքական այս մտահոգութիւնները լաւագոյնս ցոյացած եւ գոհացում ստացած են հաւանական երկու թեկնածուներու հետ թուրք մամուլին կատարած յաջորդական հարցազրոյցներու մէջ:

Նախ պատրիարքական փոխանորդ, Կրօնական Ժողովի նախագահ Արամ Արք. Աթէշեանն է որ, Հայաստանի նախագահին Թուրքիա այցելութեան նախօրեակին, իր մօտեցումներն ու խօսքերը փոխանցած է «Ազսիւն» հանդէսին:

Ան սկիզբէն իսկ յատակօրէն կը յայտնէ իր տեսակէտը՝ համայն թրքահայութեան անունով. «Այս մերձեցումը եթէ արդիւնքի յանգի, ամենէն առաջ մենք պիտի ուրա-խանանք: Քանի որ երկու կրակի միջեւ կը գտնուինք: Սփիւռքեան որոշ շրջանակներ մեզ կ'անուանեն «Թուրք», իսկ հոս ալ ոմանք մեզ կ'որակեն «օտար»»: Արամ Արք. կը հաւա-տայ որ նախաձեռնուած մերձեցման քայլերով այս հարցերը պիտի լուծուին ու ինչպէս անցեա-լին, երկու ժողովուրդները վերստին իրարու եր-գեր, բանաստեղծութիւններ պիտի յօրինեն:

Ապա, կը պատասխանէ Պոլսոյ եւ Երուսաղէ-մի պատրիարքարաններու դիւաններուն մասին հարցումներու, տալով որոշ բացատրութիւններ: Թուրքիա բնակող Հայերու 70.000-ի թիւ մը տալէ ետք, կը խօսի ազգապատկան հաստա-տութիւններուն մասին: Կը նշէ նաեւ թէ 1914էն առաջ հայ համայնքը Թուրքիոյ մէջ ունէր աւե-լի քան 2.200 եկեղեցի, երկու հազարի մօտ դպրոց, աւելցնելով որ եկեղեցիներուն մէկ մա-սը դարձած է մզկիթ, ուրիշ մաս մը՝ թանգարան, մշակութային վայր, սակայն մեծ մասը փլած, փլցուած է: Վտանգաւոր թիւրիմացութիւններու ալ տեղի չտալու համար, անմիջապէս կը շեշտէ թէ կատարուած փլուզումները պետական բնոյթ չունին:

Արամ Արք. Աթէշեան

«Թուրքիոյ Հայոց
քոլորն ալ ազաւր են:
Որպէս քրիստոնէայ
քաղաքացի ոչ մէկ հարց
ունին.»

Կ'ենթադրենք թէ զրուցավարին գո-հունակութեան սլաքը ցուցանակին ծայրագոյն կարմիր մասին հասած է, իր հետեւեալ հարցումին ստանալով նման պատասխան մը.

- Թուրքիոյ Հայերը անհատապէս հար-ցեր ունին:

- «Բոլորն ալ ազատ են: Որպէս քրիս-տոնեայ քաղաքացի ոչ մէկ հարց ունին: Դպրոցները, վագրֆներն ու եկեղեցի-ները բաց են ու կը գործեն: Այս առու-մով որեւէ նեղութիւն չունինք: Սակայն Հայերը դեռ չեն կրնար դառնալ բարձ-րաստիճան զինուորական, ոստիկան կամ պաշտօնեայ»: Հոս, զրուցավարին սլաքը քիչ մը յետքայլ կ'ընէ ու կը հա-կազդէ, ըսելով. «Բայց կը կարծեմ որ այդ ուղղութեամբ պաշտօնական ոչ մէկ ար-գելք կայ»: Ու Աթէշեան Արք. մտահոգու-թիւնները կը փառատէ ըսելով. «Ճիշդ է. թերեւս վարչարարական հարցեր կան. կը հաւատամ որ ժամանակի ընթացքին անոնք կը հարթուին»:

Այս տողերը կարդալով, կը կարծենք որ թեկնածուն յաջող քննութիւն մը ան-ցուցած է, մինչեւ որ... կարդանք այս անգամ Գերմանիոյ Հայոց առաջնորդ Գարեգին Արք. Պեքճեանի հետ «Ազամ» օրաթերթին կատարած հարցազրոյ-ցը, լոյս տեսած Հոկտ. 24ի թիւին մէջ: Գարեգին Արք. լաւագոյնս օգտուե-լով երկրորդ հանդէս եկողի իր դիրքէն՝ աճուրդը կը բարձրացնէ: Պէտք է ըսել նաեւ որ հարցումները բոլորովին զանց առած են Պոլսոյ Հայոց պատրիարքու-թեան նման պատասխանատու ու փա-փուկ պաշտօնի մը ենթադրած այնքան ծանր, կնճռոտ ու բազմապիսի խնդիր-ները, կամ պարզապէս հաւանական թեկնածուի ծրագիրներուն նկատմամբ դոյզն հետաքրքրութիւն:

Հարցազրոյցը ամբողջութեամբ կ'ըն-թանայ Հայաստան-Թուրքիա յարաբե-րութիւններու հունով: Չէ որ հարկ է Թրքահայոց վաղուան ներկայացուցիչ ձայնը մարգել այսօրուինէ, անոր սոր-վեցնել, հնչել տալ թրքական ականջնե-րու հաճելի ձայնանիշեր...

Այդ առումով Գարեգին Արք. եւս կա-տարեալ թեկնածու-խօսակից մը կը յայտնուի: Ան իր իսկ խօսքերով, նախ իբրեւ, Թուրքիացի կրօնաւոր, երկու նա-խագահներու հանդիպումներուն իրեն պատճառած ուրախութիւնը կը յայտ-նէ. ապա որոշ տեղեկութիւններ կու տայ վերջին զարգացումներով Սփիւքի մէջ գոյացած տարբեր մօտեցումներու

ՈՐՎ Է ՍՓԻՒՌԸ

Թարաֆ օրաթերթ (Իսթանպուլ), 2009, Հոկտեմբեր 20

ԹԱԼԻՆ ՍՈՒՃԵԱՆ (լրագրող)

Հայաստան-Թուրքիա համաձայնագրին բոլոր հակառակողները որպես «ծայրայեղ ազգայնամոլ» պիտակաւորող Լը Մոնտ-ի Հոկտեմբեր 10ի խմբագրականին կը հետեւէր Իսթանպուլի մէջ լոյս տեսնող Թարաֆ օրաթերթին Հոկտեմբեր 14 թուակիր «Խա՛ Պահչէլի, Խա՛ տիասփորա» վերնագիրը: Թուրքիոյ մէջ մինչեւ իսկ «Հայոց թերթը» անուանուող Թարաֆ, հրատարակած յօդուածին մէջ հայկական սփիւռքի ցուցաբերած հակազդեցութիւնը կը նույնացնէր Թուրքիոյ ազգայնամոլ Ազգային Շարժման Կուսակցութեան (ՄՀՓ) ղեկավար Տէվլէթ Պահչէլիի դիրքորոշումին հետ, եւ կ'եզրակացնէր, թէ Պահչէլի եւ հայկական սփիւռքը նոյն մտայնութիւնն ունին:

Այս յօդուածին առաջին հակազդողներէն եղաւ լրագրող Թալին Սուճեան: Իր պատասխանը հրատարակուեցաւ նոյն Թարաֆի Հոկտեմբեր 20ի թիւին մէջ:

Անցեալ շաբաթ հասկցանք Թարաֆ օրաթերթին «հայասիրութեան» սահմանները: Թարաֆ, որ քննադատական ըլլալէ չվախցող, եւ իր նետերը սիսթեմի պորտին արձակելու կարող թերթ մ'ըլլալու տպաւորութիւնը ստեղծած է, անցեալ Զորեքշաբթի օր լոյս տեսաւ «Խա՛ Պահչէլի, Խա՛ Սփիւռք» վերնագիրով: Այսպէսով թերթը անգամ մը եւս ցոյց տուաւ իր քննադատութիւններուն իսկական խորքն ու տարածքը, եւ աւելին ինչ տեսակ հասկցողութեան մը ներկա-

յացուցիչը ըլլալը: Արդէն առաջին անգամը չէր այս. Կիրո Մանոյեանին համար ալ «Հայաստանի Պահչէլի-ն» վերնագիրը ղենողը, «Բաբու եւ Սփիւռք խենթացան» ըսողն ալ Թարաֆ թերթն էր:

1915ը որպէս ցեղասպանութիւն որակող Թարաֆին, սփիւռքը Պահչէլիին մտայնութեան մէջ պարփակելը, իրականին անոր ոչ 1915էն ոչ ալ ցեղասպանութենէն բան կը հասկնալը ցոյց կու տայ:

Տգիտութեան եւ անզգամութեան այսպիսի բացայայտ համարձակութեամբ

ցուցադրուիլը, հաւանաբար կը բխի այն իրականութենէն, որ արդարութեան բացակայ եղած տեղը բարոյականութիւնն ալ չի կրնար գոյութիւն ունենալ: Արդարութեան հաստատուած չըլլալուն է միայն, որ այսքան կոյր վերաբերմունք մը կարելի է ցուցաբերել: Որովհետեւ, արդարութեան հաստատումը միաժամանակ կը նշանակէ, թէ յանցաւորը իր խղճին մէջ ցկեանս կը կրէ իր յանցանքը, եւ իր արարքները կը կշռէ ա՛յդ չափով: Ժխտուած յանցանքի մը վրայէն ցատքելով զոհերուն վրայէն ալ գիծ մը քաշել կը նշանակէ՝ արդարութիւնը երբեւիցէ անկեղծութեամբ փնտռած չըլլալ:

Այդ վերնագիրը գրող մտայնութեան՝ զգացական եւ գաղափարային աղքատութիւնը թոյլ չեն տար տեսնելու, ոչ ալ հասկնալու, թէ ինչո՞ւ գոյութիւն ունի սփիւռքը, թէ այս մարդիկը ի՞նչպէս կ'ապրին հինգ սերունդէ ի վեր, եւ թէ ժխտողականութեան եւ անտեսումի ճառերով ինչպիսի խեղճութեան մը դատապարտուած են անոնք: Նոյնպէս, ան չի կրնար տեսնել եւ հասկնալ, անոնց՝ բաներ մը փաստելու համար ինքզինքնին եւ ապրումներին պատմելու պարտաւորութիւնը (շար. էջ 10)

դրդապատճառներուն մասին: Ու կ'ըսէ թէ մինչ Սփիւռքահայութեան մէկ մասը կ'ընդդիմանայ համաձայնագրին, մտավախութիւններ ունենալով՝ Ղարաբաղի ու Յեղասպանութեան հարցերուն նկատմամբ, միւս մասը կը հաւատայ թէ անով՝ Հայաստանի ապագային ուղղութեամբ կարելոր քայլ մը կը նետուի:

Գարեգին Արք. Պեֆեան

«Պեպոթիւն դառնալու փոխարժէքը մենք շատ սուղ վճարեցինք 1990ին: Թուրքիոյ պարագային՝ պեպոթական աւանդութիւնը աւելի քան հազարամեայ անցեալ մը ունի: Կարելի է ըսել որ մեր մօր գոյութիւն չունէր այդ աւանդութիւնը»

Այս խօսքերը կը մղեն զրուցաւարը հետեւեալ հարցումը ուղղելու՝ «Ուրեմն կարելի՞ է խօսիլ ապագայի նկատմամբ Հայաստանի պետութեան ունեցած մտավախութիւններուն մասին»: Հոս, Գերմանիոյ Հայոց առաջնորդը, հաւանաբար դէպի Աթոռ իրեն ընծայուած նման առիթէ մը լաւագոյնս օգտուելու մղումով, յաճախորդ սիրաշահելու ելած խանութպանի նման, իր կողմէ կը հրամցնէ յաւելեալ բաներ մը, որոնց յաճախորդը բացարձակապէս չէր սպասեր: «Offert par la maison» պիտի ըսէին Ֆրանսագիրները: Ան կը պատասխանէ. «Պետութիւն դառնալու փոխարժէքը մենք շատ սուղ վճարեցինք 1990ին: Թուրքիոյ պարագային՝ պետական աւանդութիւնը աւելի քան հազարամեայ անցեալ մը ունի: Կարելի է ըսել որ մեր մօր գոյութիւն չունէր այդ աւանդութիւնը»: Դեռ, յաճախորդը այլ նուէրներ ալ կը ստանայ. «... ներկայիս Ղարաբաղը շրջապատող շրջանները անպայման գրաւուեցան Ղարաբաղի պաշտպանութեան համար: Այդ պատճառով ալ անոնք պէտք է վերադարձուին»: Հայ, ազերի եւ թուրք ժողովուրդները «ինչպէս անցեալին ապրեցան միասին, ապագային ալ պիտի ապրին նոյնպէս: Այսօր, Թուրքիա Միջին Արեւելքի ամենահզօր պետութիւններէն է: Անոր կը վիճակի առաջատարի դերը: Թուրքիա Սուրիոյ հետ համաձայնեցաւ, իր ներկայացուցիչները Իրաք գացին: Իրանի հետ յարաբերութիւնները կանոնաւորուեցան: Արեւմտեան կողմը Յունաստանի հետ համաձայնագրեր կնքուեցան... Ըսել ուզածս այն է որ Թուրքիոյ կը վիճակի շատ կարելոր դեր մը: Եթէ ան լաւ կատարէ այդ դերը, որու ես կը հաւատամ, երեք ժողովուրդները կրնան միասնաբար ապրիլ: Մինչեւ այսօր միասին ապրեցան: Ոչ մէկ պատճառ կայ որ ասկէ վերջ ալ այդպէս չըլլայ»...

Բոլորս գիտենք որ դիւրին բան չէ Թրքահայոց պատրիարքի պաշտօնը վարելը՝ յայտնի պատճառներով: Ճկունութիւն, զգօնութիւն, համբերութիւն, քաջութիւն եւ դեռ այլ ինչ-ինչ առաքինութիւններ անհրաժեշտ են այդ գործին համար: Բայց ըստ երեւոյթին, աւելի դիւրին է այդ պաշտօնին յաւակնիլը:

Այսքանէն վերջ, հաւանական այլ թեկնածուներուն գործը շատ դժուար պիտի ըլլայ: Անուրդը շատ բարձրերը հասած է:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ 50-ԱՄԵԱԿԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

1959-2009. Ֆրանսայի Մշակույթի նախարարությունը 50 տարեկան է: Նշելու համար պատմական այս կարևոր իրադարձությունը, նախարարության սրահներին մեկուն մեջ (ոչ թե Մենթ Օնորե, Փարիզի առաջին թաղամաս) կազմակերպված էր ցուցահանդես մը, մուտքը ազատ:

Փետրուար 3-ին Ապրիլ 3 մեծաթիվ այցելուներ ծանոթացան նախարարության հինգ տասնամեայ առաքելության, որուն հիմնական առանցքը կազմած է մշակույթը ժողովրդայնացնելու նպատակը:

1959 Յուլիս 24-ին, Ֆրանսայի մշակույթի առաջին նախարար՝ գրող և քաղաքական դեմք Անտուան Մալրո, այսպիսի տողերով ներկայացուց նորաստեղծ նախարարության նպատակը.

“Մշակույթի նախարարության առաքելությունն է մարդկության գլխավոր ստեղծագործությունները մոտեցնել մեծ թիվով ֆրանսացիներու, մշակութային մեր ժառանգության համար ապահովել ունկնդրություն և քաջալերել արուեստի ստեղծագործությունն ու ոգին, որոնք կը հարստացնեն զայն”:

Արդարեւ, նոյն տարուան Փետրուարին, Մալրոյի թելադրանքով նախագահ Տրեպոն ստեղծած էր նոր նախարարություն մը Մշակութային Գործերու նախարարությունը: Ֆրանսա ամբողջ աշխարհին պէտք էր ներկայանար իր մշակութային շքեղությունը:

Նախարարության ծրագիրն էր մշակույթը մոտեցնել ժողովուրդին, մատչելի դարձնել ընկերային բոլոր խաւերուն: Մալրոյի երազը կ'իրականանար. Ֆրանսայի իւրաքանչիւր նահանգ կ'օժտուէր մշակութային տունով: Առաջին տունը բացուեցաւ Հավր, 1961-ին, ապա ցանցը արագորէն ընդլայնեցաւ:

Յետագայ տարիներուն ընդլայնեցաւ նաեւ նախարարության մշակութային ծրագիրը, ընդգրկելով թատրոն, երաժշտություն, հանդիսություններ: Յառաջացան տարբեր ըմբռնումներ, զարգացան մշակութային տարբեր քաղաքականություններ:

Մալրոյի նպատակը արուեստը բացատրել չէր, այլ անոր արժէքին նկատմամբ հանրության մօտ նախանձախնդրու-

թիւն մը ստեղծել էր:

1970-ական թուականներուն նախարար ժագ Տիւհամէլ փորձեց արուեստի գործերու նկատմամբ երախաներու զգայնութիւնը արթնցնել լատենտական նոր մեթոտներու օգտագործումով: Իսկ 80-ական թուականներուն ժագ Լանկով մշակութային ընկալումը նոր հորիզոններ բացաւ: Հաւասարեցան մինչ այդ առաջնակարգ եւ երկրորդական համարուող արուեստները, արժեւորում ստացան սիրողական մակարդակի երկեր, եւ մշա-

կութային հնարքները տնտեսութիւն մը ստեղծեցին: Ժագ Լանկ խրախճանային տրամադրութիւն ներմուծեց երկրին մշակութային կեանքէն ներս, օրինակ, ամրան առաջին օրը, Յունիս 21-ը երաժշտութեան Օր հռչակեց (Fête de la musique), միտք մը, զոր որդեգրեցին եւրոպական տարբեր երկիրներ:

Արուեստի նման ժողովրդայնացում առիթ ընծայեց ամեն մարդու մշակելու իր յատկութիւնները, իր նախընտրած մասնաճիւղին մէջ ձեռք բերելու հարկավոր պատրաստութիւն եւ մանաւանդ արտայայտուելու:

Այս ձեւով ամէն մարդ մասնակից կը դառնար ազգային, շրջանային (régional) կամ ընկերային առանձնատուկ արժէքներու պահպանման ու զարգացումին: Այլ պատկանելիութիւն կրող արուեստներ երկխօսութեան մէջ կրնային մտնել:

Բազմակարգ իր արուեստներու այս զրոյցին մէջ

ներգրաւուած է նաեւ ֆրանսահայութիւնը անշուշտ: Իր դպրոցներով, մշակութային տուններով, կեդրոններով, ակումբներով, ընկերակցություններով, երկրին մշակութային եռուն կեանքին մնայուն անդամն է:

Նոր Յառաջ, լայն տեղ պիտի տրամադրէ անոնցմէ իւրաքանչիւրին:

Այս թիւի հիւրն է Ալֆորվիլի Մշակութային տունը:

Այնտեղ կը դասաւանդուին հայերէն, անգլերէն, երաժշտություն (դաշնամուր, ջութակ, կիթառ), պար, գծագրություն, նկարչություն, կերպարուեստ:

Այս առթիւ կը գտնէք հարցազրոյց մը Տան տնօրէնուհի Տիկ. Յասմին Նատրեան-Գեւորգեանի հետ:

Մշակութային նախարարությունը 1997-ին վերանուանեցաւ Մշակույթի եւ Հաղորդակցության նախարարություն

Հասցէ՝ 9 Rue de Madrid

հեռաձայն՝ 01 43 76 55 89

հեռատիպ՝ 01 43 78 66 64

ե-գիր՝ contact@mca-alfortville.fr

ՀԱՐՅԱԶՐՈՅՑ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒՀԻՆ ՀԵՏ

ՆՈՐ ՅԱՌԱՋ - Գալ տարի Ալֆորվիլի Մշակութային տունը քառասուն տարեկան կ'ըլլայ: Ու՛րբեր ստեղծած են զայն:

ՅԱՄՄԻԿ ԳԵՒՈՆԵԱՆ - 1969-ին քանի մը կազմակերպություններ՝ Կապոյտ Խաչ, Նոր Սերունդ եւ Դաշնակցություն միանալով ուզած են վայր մը ստեղծել: Կազմած են միություն մը, ժողովրդավար սկզբունքներով, որուն անդամակցած են նաեւ վերոնշյալ կազմակերպություններէ դուրս անձեր: Եւ կառավարութեան մօտ արձանագրուած են Association de la Maison Artistique et culturelle d'Alfortville պաշտօնական անունով: Մենք անունը վերածեցինք Maison de la culture arménienne-ի, 1970 Յունուար ամսուն: Պէտք է ըսել որ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ Մալրոյի ստեղծած շարժումը կար արդէն մշակութային կեդրոններ ստեղծելու: Հայերը մտածեցին որ իրենք ալ կրնան հետեւիլ ատոր:

ՆՅ - Նպատակ՞ը:

ՅԳ - Երկու նպատակ կար. ծառայել ընդհանրապէս մշակոյթին եւ մասնաւորապէս հայկական մշակոյթին եւ զանոնք տարածել: Մեր կանոնադրութեան մէջ արձանագրուած է այս եւ մենք մինչեւ օրս հաւատարիմ ենք ատոր:

ՆՅ - Ձեր հասցէն է 9 Rue de Madrid. Այս տունը ի՞նչպէս ունեցաք:

ՅԳ - Մեր ժողովներուն եւ հաւաքոյթներուն համար տեղ չունէինք: Այստեղ կը բնակէր տարեց այրի միայնակ տիկին մը՝ Խոնարհ Փափազեան, որ իր հողը մեր միութեան նուիրեց: Դրամահաւաք եղաւ մշակոյթի տուն մը կառուցելու: Այդ օրերուն քաղաքապետարանը հասկնալով եւ ընդունելով մեր նպատակը նիւթական օժանդակութիւն կատարեց: Բայց ըսեմ, որ քաղաքապետարանը մաս չի կազմեր մեր վարչութեան: Հոկտեմբեր 1976-ին այս տան բացումը եղաւ:

ՆՅ - Տան առաջին գործունէութիւնը ի՞նչ եղաւ:

ՅԳ - Նախ, մեր ժողովներուն եւ մեր թատերախումբին փորձերուն համար տեղ ունեցանք: Ապա, պարի դաս ստեղծեցինք: Նոյն տարուան Մայիսին պատանիներու համար ինքնութեան զարթոնմի դաս առաջարկեցի (eveil à l'identité):

ՆՅ - Մինչեւ հիմա այս դասընթացքը կա՞յ:

ՅԳ - Որոշ շրջան մը դադրած էր, սակայն այս տարի վերականգնեցինք, նկատելով որ հայերէն սորվելու եկող երախաներուն մեծ մասը չի գիտեր իր պատմութիւնը եւ ինքնութեան առնչուած կարգ մը կարեւոր հարցերու անձնօթ է:

ՆՅ - Այս առաջին դասընթացքներուն ինչպիսի՞ գարգացումներ յաջորդեցին

ՅԳ - Ստեղծեցան արուեստի դասեր: 1980-ին, վարչութիւնը մնայուն տնօրէնութեան մը անհրաժեշտութիւնը տեսաւ: Տունը, մինչ այդ կը կառավարուէր կամաւոր նուիրեալներով, որոնք արդէն տան շինարարութիւնը յաջողցուցած էին: Հետեւաբար դիմում կատարուեցաւ քաղաքապետարանին, որպէսզի այս պէտքին նիւթականը հոգայ: Եւ դիմումը ընդունուեցաւ:

ՆՅ - Ի՞նչ տուեալներ կ'արդարացնեն նման օժանդակութիւն:

ՅԳ - Նախ մշակոյթի տարածման կը ծառայէ Տունը: Հայ մշակոյթի տարածումը կազմակերպուած ձեւով կ'ըլլայ, բաց ըլլալով ոչ միայն հայերուն, այլ Ալֆորվիլի ամբողջ բնակչութեան: Իբրեւ հայ, մենք մաս կը կազմենք այս քաղաքին ու անոր կեանքով հետաքրքրուած ենք: Մեր դռները բաց են ու մենք մեր վրայ կ'ընկած չենք ապրիր: Քաղաքապետարանի կազմակերպած մշակութային յանձնախումբին մաս կազմած ենք տարիներով: Մեր աշակերտները յաճախ կը մասնակցին միջքաղաքային հանդիսութիւններու: Շատ կարեւոր է ասիկա. մենք կը հետաքրքրուինք թէ՛ մեր մշակոյթով թէ՛ ֆրանսական մշակոյթով:

Ըսեմ նաեւ որ եթէ քաղաքապետարանը իր նիւթական օժանդակութիւններով չ'հոգայ մեզի, մեր Տունը կը փակուի շուտով: Չափազանց քիչ են նուիրատուութիւնները:

ՆՅ - Ոչ հայ աշակերտներ ունի՞ք. եթէ այո՞ ի՞նչ սորվելու կուզան

ՅԳ - Հարկաւ ունինք: Հայ ընկերներ ունին եւ կուզան պարելու, նկարելու եւ ճատրակի դասերու: Բայց մեր հիմնական նպատակը հայ մշակոյթը ապրեցնելն է:

Քաղաքական նպատակ է այս. չենք ուզեր մեռնիլ: Հայ մշակոյթը պիտի ապրեցնենք այնքան ատեն որ կրնանք: Թէեւ քաղաքական հաստատութիւն չէ մերը, բայց մեր կատարածը դիմադրութիւն է:

ՆՅ - Կրնա՞նք ըսել որ ձեզի համար արուեստը ապրիլ ուզել է:

ՅԳ - Վստահաբար:

ՆՅ - Տնօրէնութեան կազմուելէն ետք անշուշտ աշխատանքը կարգաւորուեցաւ:

ՅԳ - Աշակերտութեան թիւը արագօրէն բազմապատկուեցաւ: Ունեցանք հարիւրի մօտ աշակերտութիւն, եւ բազմաթիւ ուսուցիչներ, որոնք սկիզբէն իսկ վճարուած էին, քանի որ մեր մօտ սիրայօժար ուսուցչութիւն չկայ, ինչպէս նաեւ անվճար դաս չկայ: Ստեղծեցինք ոչ միշտ դասական ձեւերով լեզուի դասընթացքներ, նպատակ ունենալով նախ արթնցնել պատանիներուն հետաքրքրութիւնը: Անցեալ տարի արդէն աշակերտութեան թիւը 320-ի հասած էր: Այսօր ունինք հայերէնի 16 մակարդակ: Տասնմէկ տարի է արդէն, որ Ալֆորվիլի Սբ. Մեսրոպ կրթարանը աւարտողներուն համար կը կազմակերպուին հայերէնի դասընթացքներ, ձեւով մը ապահովելու համար միջնակարգի շաբաթական միժամեայ հայերէն դաս: Այդ աշակերտները պաքալորիայի հայերէնի թեկնածուներ են:

ՆՅ - Կրնա՞ք յիշել պարագաներ, երբ հայերէն բացարձակապէս չգիտցող աշակերտ մը այս Տունը յաճախելով սորված է հայերէն:

ՅԳ - Այո: Կա՛ն բացառիկ պարագաներ: Բայց պէտք է ըսել որ պաքալորիան մեծ մղում է հայերէն սորվելու: Եթէ նիշի հարց չըլլայ, դժուար որ պատանիներ հետեւին դասերու:

ՆՅ - Գանք Տան մշակութային այլեւայլ գործունէութիւններուն: Բաւական հարուստ ծրագիր ունի՞ք այս ուղղութեամբ:

ՅԳ - Կան ամենօրեայ դասեր՝ քսանհինգ դասատու, օգնականներով, շաբաթավերջի երեկոններ, գրագարանի վերականգնման աշխատանք, ձայնասփիւռի Չորեքշաբթի օրուան հաղորդումներ եւ գրքի ցուցահանդէս-վաճառք: Ունինք հետաքրքրական աշխատանքի բաժին մըն ալ. ուսանողներ, գիտաշխատողներ կամ յօդուածներու համար փնտռուած կատարողներ յաճախ մեզի կը դիմեն եւ մենք մեր կարողութեան սահմաններուն մէջ կը փորձենք գոհացում տալ անոնց, կամ կը ղրկենք այլ հասցէներու: Միջին հաշուով, շաբաթը քանի մը նման դիմումներ կը ստանանք:

ՆՅ - Արդարեւ ծաւալուն ծրագիր է գրքի ցուցահանդէս-վաճառքը: Ինչո՞ւ, ի՞նչպէս ծնաւ գաղափարը:

ՅԳ - Մեր տան հիմնուելէն ի վեր կը կազմակերպենք երեկոններ, կը հրաւիրենք հեղինակներ, կը ծանօթացնենք գիրքեր: Տարիներու ընթացքին նկատեցինք որ հետաքրքրուողներուն թիւը կը նուազի: Մտածեցինք որ ցուցահանդէս-վաճառք մը կազմակերպելով թերեւս հայերէն եւ հայկական գիրքի շուրջ աւելի մարդ հաւաքուի:

2004-ի Դեկտեմբերին կազմակերպեցինք հայ գրքի մեր առաջին վաճառքը, որ իսկական խենթութիւն մըն էր: Ծախսերը մեծ էին ու մեր յաջողութենէն վստահ չէինք: Որոշեցինք

(շար. էջ 12)

Ո՛Վ Է ՍՓԻՒՌԸ

(շաբ. 7րդ էջին)

գրուիլը. չի կրնար տեսնել եւ հասկնալ, թէ անոնք կ'ապրին բացարձակապէս անվերապատելի կորուստի մը ծոցը:

Բացի այս բոլորը չհասկնալէն, ան չի կրնար նկատել նաեւ, թէ Թուրքիացի Հայերն ալ սփիւռք են: Այդ մտայնութեան պէտք է յիշեցնել, որ ամենայն հանգստութեամբ յիշուող այդ «մեր Հայեր»-ուն ալ գրեթէ բոլորը սփիւռքեան է: Չեմ գիտեր, նշելու պէտք կ'ա՞յ, թէ եղած չեղածը 40-50 հազար հոգի մնացած, Հանրապետութեան շրջանին իրենց ապրած վայրերու անապահովութեան, ուսման անկարելիութեան, մշակութային ճնշումներու նման կենսական պատճառներով Իսթանպուլ գաղթելու ստիպուած հայերուն իսկական հայրենիքը չէ՛ Իսթանպուլը: Ասկէ զատ, Թարաֆի յարգելի խմբագրապետեր, այդ վերնագրով ձեր հանգստօրէն այլացուցած մարդիկը մեր բոլորին քոյրերը, մօրաքոյրերը, հօրեղբայրները, քեռիները, քեռիներն են. այսինքն մեր ամենամօտ ազգականները: Աւելի բացայայտ ձեռով ըսելու համար՝ ձեր խօսքը ըրած սփիւռքը՝ մենք բոլորս ենք:

Այսպիսի վերնագրեր դնող մարդիկ անկարող են նաեւ հասկնալու, թէ Ամերիկայի կամ Եւրոպայի մէջ ապրող Հայերուն մինչեւ համաձայնագրերու ստորագրուիլը ցուցաբերած հակազդեցութիւնը Թուրքիոյ դէմ չէր, այլ Հայաստանի: Այդ մարդիկը չեն անդրադառնար, որ սա՛ Հայաստան եւ Հայաստանէն դուրս ապրող հայերու միջեւ գոյութիւն ունեցած ամենախոր տագնապն է: Որպէս հանրապետութեան նախագահ, Կոմիտասի արձանին առջեւ ծաղկեպսակ դրած օրը, Սերժ Սարգսեանին զգացածները այդքան ալ դիւրամարտելի չէին հաւանաբար: Այդ վերնագրերը դնողները, ըստ երեւոյթին, այս մասին ալ չեն մտածած:

Մարդ չափազանց ինքնագոհ ըլլալու է որպէսզի ամբողջ սփիւռքը կարճ ճամբով ազգայնապաշտութեան, մանաւանդ Պահլէվի ներկայացուցած ազգայնապաշտութեան մէջ բանտարկէ, առանց մտածելու թէ ի՞նչ է սփիւռքը, ո՞վ է ան: Գացէ՛ք, այցելեցէ՛ք Վանը, Տիարաքիւրը, Գասթամոնտն, Սիվասը, Աֆիոնը, Անթաքիան, Պինկէօլը, Էրզրումը, Էլազըղը, Կարսը, Մարտինը. եւ դեռ անհամար քաղաքներն ու գիւղերը այցելեցէ՛ք: Քաղցէ՛ք թիզ թիզ փորուած, թալանուած եկեղեցիներուն պարտէզներուն մէջ, քաղցէ՛ք ոսկորներուն վրայ: Քաղցէ՛ք եւ դուք ձեզի դարձեալ հարցուցէ՛ք թէ ո՞վ է սփիւռքը: Եթէ ձեր ըսածին պէս՝ մտածելը կողմ* ըլլալ է, մտածեցէ՛ք քիչ մը:

* Թերթին անունը՝ Թարաֆ, կը նշանակէ «կողմ»:

ASSOCIATION ARMÉNIENNE D'AIDE SOCIALE

Fondée en 1890 - Déclarée sous le no 162.221 - Reconnue d'utilité publique par décret du 8 Juin 1958

Centre de Retour Volontaire : 77, rue La Fayette, 75009 Paris

Tél. 01 48 78 02 99 - Télécopie 01 42 80 61 45

Email : retourauxsources@aaas.fr

Site Web : www.aaas.fr

« RETOUR AUX SOURCES »

L'Association Arménienne d'Aide Sociale (AAAS)

en partenariat avec

l'Office Français de l'Immigration et de l'Intégration (OFII) et

cofinancé par

le Ministère de l'Immigration

met en œuvre pour faciliter le retour volontaire en Arménie des demandeurs d'asile de nationalité arménienne déboutés.

Avec la Fondation Franco-Arménienne pour le Développement (FFAD) et l'OFII, l'AAAS accompagne le retour volontaire en Arménie, en soutenant financièrement et matériellement leur réinsertion par des formations professionnelles et des aides à la création d'entreprises.

Pour plus de renseignements prière de nous contacter à l'adresse indiquée ci-dessus.

TOUS TRAVAUX D'IMPRESSION

Tél 01 40 32 42 20

IMPRIMERIE
ROQUES

14 rue du Capitaine Ferber
75020 Paris
Fax 01 40 32 42 29

Contact :
devis-roques@wanadoo.fr

IMPORT-EXPORT
FRUITS SECS - LÉGUMES SECS - OLIVES
PRODUITS ORIENTAUX - FROMAGES

Distributeur à Rungis

17, rue d'Avignon, Bât. C2- Fruileg 674
94574 Rungis Cedex
Tél.: 01 46 87 40 32+ Fax : 01 46 87 12 69
www.socofram.com
socofram@wanadoo.fr

2015 ՀԱՏՈՒՅՈՒՄ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿԻՐ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Հաղորդագրություն հայելիները համաձայնագրերու մասին

Հայաստանի եւ Թուրքիոյ հանրապետութեանց կառավարութիւնները հրապարակած են երկու համաձայնագրեր, զորս պէտք է ստորագրեն 2009 Հոկտեմբեր 10ին, յատկացուած՝ մէկը դիւանագիտական յարաբերութիւններու հաստատման, իսկ միւսը՝ երկու երկիրներու համագործակցութեան, որ սկսելու է սահմանը բանալով եւ կազմելով միջկառավարական յանձնախումբ մը. վերջինիս մէջ գործելու է երկու ազգերու միջեւ գոյութիւն ունեցող պատմական խնդիրները բնորոշելու եւ յանձնարարութիւններ ընելու սահմանուած ենթայանձնախումբ մը: Այդ գոյութիւններու բովանդակութեան ծանօթանալէ յետոյ, 2015 Հատուցում խմբակցութիւնը եւ երկիր եւ Մշակոյթ կազմակերպութիւնը.

- Նկատի առնելով, որ Թուրքիան տակաւին կը մերժէ ճանչնալ եւ հատուցանել առաջին աշխարհամարտի ընթացքին Հայոց դէմ գործուած ցեղասպանութիւնը եւ թէ, հետեւաբար, ծրագրուած դիւանագիտական յարաբերութիւնները հաւասար գետնի վրայ կը դնեն երկու պետութիւններ՝ մէկը յանցապարտ եւ ուրացող, եւ միւսը՝ զոհ գացած եւ հարստահարուած ազգին մէկ մասը ներկայացնող,

- Նկատի առնելով, որ հարեւանութեան յարաբերութիւններու անհրաժեշտ բարելաւումը ենթարկուած է վերոյիշեալ հանգամանքներու դիտումնաւոր անտեսման,

- Նկատի առնելով, որ Հայոց ցեղասպանութեան հարցը կիսով, ուրացող պետութեան ներկայացուցիչներէ բաղկացած միջկառավարական ենթայանձնախումբի մը դատողութեան յանձնելը տեղի կրնայ տալ վերաքննական ծանր խոտորումներու, եւ կը հակառակի վերջին տասնամեակներու տարբեր կառավարութիւններու, ազգային խորհրդարաններու եւ միջազգային մարմիններու կողմէ եղած ճանաչման յայտարարութիւններուն,

- Նկատի առնելով, թէ խնդրոյ առարկայ սահմանին գոց մնալուն միակ պատճառն է Թուրքիոյ հաստատած միակողմանի շրջափակումը, որուն վերացումը սակարկութեան նիւթ դարձուցած է ան,

- Յիշեցնելով, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը էապէս իրաւասութիւն չունի համայն հայութեան շահերուն եւ հիմնական իրաւունքներուն վերաբերող հարցերու մասին դիրք բռնելու, հայութիւնը մասամբ կազմուած ըլլալով Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիներէն, եւ մասամբ Թուրքիոյ Հայոց Ազգի Ժառանգորդներէն, որոնք հիմնողներն են Մեծ Սփիւռքին,

- Վերջապէս, նկատելով որ այս նախաձեռնութիւնը ժխտելու կը ձգտի քանի մը տարիէ ի վեր Թուրքիոյ հասարակութեան մէջ իսկ յայտնուած հարցադրման եւ մտքերու փոխանակութեան շարժումը, առ ի վերացում պետական ժխտողականութեան եւ վերազնահատում քեմալական գաղափարախօսութեան.

Հետեւաբար,

1. Կը մերժեն ամբողջութեամբ յիշեալ համաձայնագրերը,

2. Կը յիշեցնեն, թէ Թուրքիոյ Հանրապետութեան որդեգրած քաղաքականութիւնը, իր հիմնադրութենէն ի վեր շարունակութիւնը կը հանդիսանայ ցեղասպանութեան հեղինակ Երիտասարդ Թուրքերու կառավարութեան քաղաքականութեան, յատկապէս Թուրքիոյ Հայոց քաղաքական իրաւունքներու վերացումով, ազգային եւ սեփական կալուածներու եւ գոյքերու գրաւումով, ըլլան անոնք հողային, անշարժ կամ շարժուն, վերապրողներու հպատակութենէ անկումով եւ դասուելով հայրենազրկեալներու կարգին, մշակութային ժառանգութեան շարունակական քանդումով, որ ինքնին կը համապատասխանէ Ինեսքյի 2003ի Ընդհանուր Ժողովին սահմանած ոճիրին՝ ընդդէմ համաշխարհային մշակութային ժառանգութեան,

3. Կը յայտարարեն, թէ Թուրքիոյ կողմէ ցեղասպանութեան ճանաչումը եւ կանխակալ յանձնառութիւնը թէ՛ Մեծ Սփիւռքի մէջ վերապրող Թուրքիոյ Հայոց Ազգը, եւ թէ՛ միաժամանակ Հայաստանի Հանրապետութիւնը պատշաճապէս հատուցանելու, նախապայմանը կը հանդիսանան դիւանագիտական յարաբերութիւններու հաստատման,

4. Իրենց ձայնը կը միացնեն յիշեալ համաձայնագրերը մերժող միւս յայտարարութիւններուն, եւ կոչ կ'ուղղեն Սփիւռքի գաղան հոսանքներուն, որպէս զի համաձայնութեան գետին մը գտնեն միասին, եւ տեղի ունենան Հայ Ազգին կրած վնասը հատուցանելու սահմանուած եռակողմանի բանակցութիւններ, ժողովուրդներու միջեւ երկարատեւ եւ իսկական խաղաղութեան հեռանկարով, ըստ 2015 Հատուցում խմբակցութեան 2004 Նոյեմբեր 25ի յայտարարութեան*:

Փարիզ, 2009 Հոկտեմբեր 4:

* «2015 Հատուցում խմբակցութիւնը.

[...] 4. Կը դիմէ Թուրք Ժողովուրդի խղճին, որպէս զի ան վերանայի պատմութիւնը, եւ ընդունի այն դիրքը որ Հայ Ժողովուրդին էր իր կողքին՝ դեռ վերականգնելի եղբայրութեան մը ճամբով:»

ՀԱՐՑԱԶԻՐՈՅՑ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒՀԻՆ ՀԵՏ

(շաբ. 9րդ էջին)

ընել, քանի որ պէտք էր: Ռիսք առինք եւ տեսանք որ կ'արժէր: Նշմարեցինք որ ընթերցող կայ թէ՛ ֆրանսերէն եւ թէ՛ հայերէն գիրքերու: Ատկէ ի վեր կը կրկնենք: Շաբաթը գոնէ քանի մը անգամ հայերէն գիրք ուզող կ'ըլլայ հիմա:

ՆՅ - Բաւականաչափ հայերէն գիրք կը վաճառուի:

ՅԳ - Պիտի գարմանաք եթէ ըսեմ, որ անցեալ տարի հայերէն եւ ֆրանսերէն նոյնքան գիրք վաճառուեցաւ: Հայերէն մեծ թիւով մանկական եւ պատանեկան գիրքեր ծախուեցան: Եւ քանի որ հոս հայերէն գիրք լոյս չի տեսներ գրեթէ, ստիպուած, բերել կու տանք Լիբանանէն, Սուրիայէն, Պոլսէն, բան մը, որ շատ սուղի կը նստի մեզի: Ասիկա կը բացատրէ գիրքերուն գինը, բայց ուրիշ բան չենք կրնար ընել մինչեւ նոր լուծում մը գտնուի:

ՆՅ - Քաղաքապետարանը կը հոգայ Վաճառքին ծախսերը:

ՅԳ - Ֆրանսայի մէջ Հայաստանի տարուան առթիւ օժանդակութիւններ ստացանք: Այլապէս, ծախսը Մշակութային Տունը կը հոգայ, իրն է նաեւ ամբողջ պատասխանատուութիւնը: Քաղաքապետարանը նիւթական մասնակցութիւն կը բերէ նամանաւանդ սրահ տրամադրելով: Այդ առթիւ կը կազմակերպենք նաեւ դասախօսական երեկոներ եւ ցուցահանդէս:

ՆՅ - Դեկտեմբերը կը մօտենայ: Ի՞նչ է այս տարուան ծրագիրը:

ՅԳ - Ամէն տարի պատիւ կուտանք նիւթի մը: Այս տարուան ցուցահանդէսը պիտի նուիրուի Սամուէլեան գրատան:

ՆՅ - Քիչ առաջ ակնարկեցիք գրադարանային վերակազմաւորման աշխատանքի մը: Ի՞նչ նպատակով կ'ուզէք ունենալ գրադարան: Եւ ի՞նչպիսի գիրքեր ունիք:

ՅԳ - Կ'ուզենք ընթերցարան ունենալ եւ գիրք փոխ տալ ընթերցասէր հասարակութեան: Այս առթիւ կոչ կ'ուղղեմ բոլոր անոնց, որոնք ունին հայերէն գիրք ու չեն օգտագործեր կամ չեն փափաքիր պահել իրենց մօտ: Բերէք մեզի, մեր գրադարանը: Երկու տարիէ ի վեր պատասխանատու մըն ալ ունինք, ու կազմակերպուած ենք այլեւս: Գրադարանը միշտ բաց է, ով որ ուզէ կրնայ գալ ու կարդալ կամ աշխատիլ: Ալֆորվիլի քաղաքային գրադարանին համակարգչային ցանցին մէջ պիտի ներգրաւուի մեր գիրքերու ցանկը եւ համագործակցող երեք քաղաքներ՝ Ալֆորվիլ, Քրէթէյ, Լիմէյ Պրէվան, պիտի կարենան օգտուիլ մեր ցանկէն: Կարգ մը արժէքատու գիրքեր հարկաւ դուրս պիտի չելլեն գրադարանէն, բայց փափաքողին տրամադրութեան տակ պիտի ըլլան:

ՆՅ - 40 տարուան ընթացքին մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրած է Ալֆորվիլի Հայ Մշակութային Տունը: Նոր ծրագիրներ ունի՞ք:

ՅԳ - Այո, նոր հողամաս մը գնեցինք մեր թաղին մէջ տասնհինգ տարուան պարտքով: Մեր տունը ա՛լ փոքր կու գայ մեզի:

ՆՅ - Ի՞նչպէս կը սահմանէք ձեր աշխատանքը:

ՅԳ - Հոս տուն մըն է. վայր մըն է դիմադրութեան, ուր կարելի պիտի ըլլայ ոչ հայ չըլլալը: Այս տունը օժախ մըն է, ուր կու գայ երախան որ ինքզինք չմոռնայ: Ներկան ապրի, ապագային մտածէ: Ես կը հաւատամ դիմադրութեան:

Կը կարծեմ որ Տան յաջողութիւնը կը կայանայ մեր նպատակներուն հանդէպ ունեցած մեր խստապահանջութեան մէջ: Հիմնադիրներուն ոգին փոխանցուած է մեզի: Մենք պահած ենք այդ ոգին:

ՆՅ - Կը մաղթեմ որ ձեր յաջողները գործեն նոյն ոգիով, որպէսզի յաջողութիւնը հասցնեն բարձր կատարներու: Շնորհակալութիւն:

Մեր բաժանորդներուն Ուշադրութեան

Ներկայիս Նոր Յառաջ լոյս կը տեսնէ շաբաթը երկու անգամ մինչեւ Commission Paritaire-ի թիւին ստացումը. անկէ ետք, կը դառնայ ամենօրեայ:

Տարուան մը համար բաժանորդագրուող մեր ընթերցողներուն բաժանորդագրութիւնը պիտի սկսի Յունուար 2010-էն, առաջին երկու ամիսները անվճար ստացած պիտի ըլլան:

Նոր Յառաջի ծանուցումներու սակերը

Սկրտութիւն՝ 30 Եւրո
Ամուսնութիւն՝ 30 Եւրո
Մահադ՝ 30 Եւրո
Հոգեհանգիստ՝ 20 Եւրո

Առեւտրական ծանուցումներ

Առեւտրական ծանուցումներու սակը կ'որոշուի ըստ ծաւալին ու յաճախականութեան:
Կապուիլ քարտուղարութեան՝ յաւելեալ տեղեկութիւններու համար:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՆՔ ՆՈՐ ՅԱՌԱԶԻՆ

Abonnez-vous à «Nor Haratch»

Տարեկան սակեր • Prix d'abonnement pour un an

Ֆրանսա • France: 220 €

Եռամսեայ վճարում • paiement trimestriel (4 x 55 €)

Եւրոպա • Europe: 270 €

Հիւսիսային Ամերիկա եւ Գաւաւտա՝ 270 €

Այլ երկիրներ՝ 270 €

Վճարագիրները *Nor Haratch* անունին
chèques à l'ordre de «Nor Haratch»

77, rue Lafayette, 75009 Paris

Դրամատնային փոխանցման համար՝
Pour les virements bancaires:

Société Générale - Paris Saint Vincent Paul

IBAN - FR76 3000 3033 2000 0205 8187 329

SWIFT SOGEFRPP

Ֆրանսայի բաժանորդներուն համար վճարումի դիւրութիւն՝
եռամսեայ դրութեամբ

Facilité de paiement trimestriel pour les abonnés en France